

I midsom
Västra hv.
Höjälmsjöds Sm.

3054

Uppm. av T. A. Johansson,
1931.
Jönköping.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Odens jakt.

Odens
jakt.

Odens jakt, så' de det var, när det susade
s. ven i luften på höstkvällerna. Och han
hade hundar med sig, som skålde - men det
var nog fåglar, svärer et. lommar - o. var en
da' ute, skulle en ta skyte, annars blev en
kullkastad.

Svartebro

Wästra led

Hjälmseryd m: 1931

3054 Uppr. Nils Jansson

Jönköping

Bor. H. W. Sanderson

f 1848 i Hjälmseryd

De bengtagna i Nörda berg.

I Hjälms socken är det ett berg, de kallas Nörda Berg p. där hände det en gång, att två puntnisser blev tagna in i berget. De var ute o. plockade kroson, s. sen kom de inte tillbaka. Och de var ute o. letade efter dem runtan-
ikring, men de hittade dem inte. Så var det nära som ropade dem vid namn, o. då svarade det inför berget. Da frågade de dem, om de inte ville komma ut, men det ville de inte, s. inte kunde de väl heller. Da gick hem o. gick till en, som visste lite mer än andra. Si en dag gick de dit, o. han var med o. hade ett kva-
ter vin o. bröd o. en grissla, s. det kunde de änd-
re inte begripa vad det var till. Till I kom-
ma ut, skrek han, när de kom fram, men
det ville de inte. Da tog han o. hälde upp

Skriv endast på denna sida!

forts.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

De bengtagna
i Nörda berg

2.

forts/

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

av vinet i en bagare s. sätte den o. lite av
brodet på baggrisslan s. sköt in det i ber-
get. Och sen de hade fått det, hade de inte
lust längre s. stanna i berget, för när en
har fått Herrens maträtt, så har trollen ingen
makt med 'em längre.

Trollet i Helsingörs ås o. Grönskull.

I Helsingörs ås har det bott troll förr.

Det var ett par som gick där o. flockade bär en gång, s. då kom där s's. ropade på dem, s. hon var fin som den finaste juv. Men de sprang därifrån. Den då hörde de hon skrek.

"Kör du syster Luva i Krönskull, (borg i söder delen av Hjälmseryds sn., vid synligt) låna mig din kittel, mens jag sju'er o. skällar."

Den skulle hon ha att koka dem i. Och Luva hon tog s. slängde iväg sin kittel, men hon kunde inte slänga rätt utan den tog mark strax innan, s. då borrade han sig ner, s. där blev Helsingörs göl.

Trollet i
Helsingörs ås
o. Grönskull

Kur vägen över Keteeryds mosse kom till.

Vägen över Keteeryds mosse till Stockaryd
ha trollena byggt. Det var längesen, s. då bodde
det i prästegårn en präst, som hade en svart
konstbok s. de som hade det, hade makt med
mycket. En söndag skulle han till Stockaryd
s. hålla gudstjänst, men det hade regnat, s.
dålig väg var det förut, men nu var han ble-
ven rent bottenslös, så det stod inte till att
komma fram. Prästen bad till Gud att han
skulle hjälpa honom, för han ville inte in-
ställa gudstjänsten. Och när han reste sig
opp från kolen, så kom där en liten gubbe fram,
s. han var väl inte alnaboy. Och erkäjd sig o.
kyppa vägen mot - jag tror det var en tunna - heon
Och det skulle han göra, innan prästen red
till Stockaryd. Strax därpå för prästen, o.
det var där en väg s. fin s. så bred s. s.

Skriv endast på denna sida!

1/forts./

Kur vägen
över Keteeryd-
mosse kom
till.

(forts.)

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

det är den vägen, som finns där än i dag.
Och när prästen kom hem, fick grubben också
sin tunna hovre.

Söderland
Västergötland
Västervik
Hjälmseryd
1931

3054

Upprättad av Källjohansson
som Sven Hedvall
född 1848 i Hjälmseryd

Sina i Karshult.

Den klokaste häromkring var Sina i Karshult.
I från alla socknar på många mil kom det
folk, långt nerifrån Kronobergs län t.o.m. Hon
sag vad folk ville innan de hade sagt något, o.
inte gick det all längre för henne, för hon hade
sa' skarpa ögon, sa' det sag hon. Och hon kunde
trolla hon, o. hon hade sina mjölkahavar, som
sprang o. mjölkked andas kor, de var vita som ena
kaniner. När hon dog, begravde henne på Gåula
Kyrkby kyrkogård, s. det stod inte till att få igen
graven, där var alltid ett litet hål, som de inte
ficks igen; de körde på det ena lasset sten efter
det andas, men det var ända ett hål.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Sina i
Karshult.

7.

Trollbrasen.

Trollbrasen /trol'bræsən/ var en de kallta,
 han hetade egentligen Anders s. var ute ifrån
 Söndra. Han kunde lite mer än andra, s. som-
 ma hade för sig, han kunde trolla. Och en kvins
 död fick han - han brann innne - de sa' en del
 att det ^{vad} straffdomer, o. att det var Satan själv
 som häntade honom. Han gick o. botade krea-
 tur, s. han kunde hjälpa folk ackså.

Hu var det på ett ställe, som skulle tra
 en liten, men hon kunde inte bli förlövt. Och
 de hade kammarkontrakt där, men hon kunde
 ingenting göra. Da' kom Brozen o. gick förbi,
 s. han gick råll in i stugan. I här har
 inte råll till sa' han. Den sa' gick han
 fram till henne s. höll handen för mun-
 nen på henne o. lit henne andas i den
 sju spottade han i handen o. gnodde
 samman det, s. när gick han ut
 forts.

Trollbrasen

'Som barn-
 morska'

(forts)

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

s. gned det på gapstångerna i ett gap där var stod utanför, s. så mullrade han o. läste nåt, men det var där ingen som hörde. Det var begynne gapstångerna s. hoppa o. leva - det var kyngarna som funkinret hade. Det som de hoppade o. för så fick hon ingen ifrån sig.

10

Djurläkaren m.m. Jonas Petter.

En var det som bodde i Kvarnsgård, han heterade Jonas Petter, s. han intillade folk, att man kunde trolla - han dog för en 8-9 år sen. Och vi hade det stället, sen han hade dött, i många år. Härstekor hade de ju för sig allt de skulle vara lyckobringande, s. det hade han oppspikade över, var dörr i lagårn. Och över varcude bås var där gamla lier opphängda på riktiga hängen där av stålträd, det var förtallt inte man skulle rida djuren om matten, se det så' de alltid, när de kom ut i lagårn på morgonen, s. de sig, att djuren var svetta s. hörret värtochtigt på dem, och man kunde rida dem. Och men i tröskeln var det en plugg, i slagen. se de brukte förr korra hål i lagårdsbrokklarna s. släppa ner en levandes orm s. sen pluggade de igen hålet.

Skriv endast på denna sida!

(forts.)

Djurläkare
m.m. Jonas
Petter.

10.

Augdore

11

J.P. som
öppläkare

/forts/

På gården står där än i dag en stenfigur; av guden kallar de honom Jonas Petter hade hitställt den nere vid sjön. Och folk trodde o Jonas Petter så' väl själv, att det var den som hjälpt honom, så' han kunde göra sina konster. En natt hade de stulit honom, för de trodde han skulle föra till med sig. 'Hja', tyckte Jonas Petter, 'den skall de snart få hära hem igen'. Och verkligen, det dröjde inte länge före den steinen var där igen, s. där står han än i dag på samma plats. Där spökte o. levde så' de hade inte en lugn natt, det var ett ställa stax intill, s. de var tunnyna o. bärna hem stenen igen. Och del var nog intet utan att de trodde, att Jonas Petter hade ställt på dem spökeniet.

Kunns var han mest kreatursläkare. Och han botade många djur; han drog även till rätta, som hade kommit ur led.

Skriv endast på denna sida!

/forts/

11.

(forts.) *Am.*
Väntor b.d.
Sjöåkraområdet 1:2
1931

3054 Bes. av. Andersson
frist 1848 i Sjöåkra
Augt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

s. det gör ingen djurlekare nu. Och han
kunde bota människor med, o han var myc-
ket anlitad. sén var han med nästan överallt,
han var på Gröllcop, s. han spring ut lik o. talo-
de, fast han inga gävor hade.

När de byggde Vrigstads kyrka, det är
väl en för dí sén s. väl det, skulle de en gång
kora fram en stor sten till bygget. Och
de var en halv fjädingsväg från kyrkan,
o. 3 par oxar hade de för lasset, men där de
stod, där stod de. Stenen fick de inte ur
fläcken. Då kom Jones Petter på vägen med
sina små stutar, o. han hade vänt vid byg-
get. När han fick veta hur det var fällt
befatte han dem: "Spärra ifrån!" Och de spän-
de ifrån s. sén spände han för sina små
stutar. sén fick han kont o. spässade på
stenen s. så många ord försig ejårs.

Skriv endast på denna sida!

(forts.)

12

Häst.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

De andra skrattade ju, men stutarna
de drog av med lasset, s. de stante inte,
förrän de var framme. Och seio den dåto var
det råll sa' mågra fler, som trodde, att han
kunde trolla. Och han låt dem tro det, o.
klätte bara under. I lön för vad han gjorde
åt folk. tog han dagverken o. plojning o. sätt
sa' det var nästan bara andra som skötte
hans jöndbruk.

Skriv endast på denna sida!

13.

Den trolske jägaren i Skjutsgårde.

En var det i Skjutsgårde, han var också lite
trolsk. Den gång hade han många med sig, när
han var ute s. jägade, för han fick gåma såu-
skap, de sa' han skulle ha sän tur alla. Men
de gick där i skogen i timplat, ^{och} de fick ing-
et. De var trötta s. ville ga° hem, men han sa'
dem vanta lite, sa' skulle han ge dem att skjuta.
Han tog fram ett litet kläde s. kredde ut på en
slubbe ute på en fälla, s. sen gick han. Och han
var inte väl därför, förrän där var orvar,
sa' de hade aldrig sett så många föro.
'Skjut nu, sa' qubbens. Och de kunde ga' sa' nära
de ville s. de sköt varsunda en.

14

Den trolske
jägaren
i Skjutsgårde

Melink
Wästra
Götaland
1931

Ms. 3054
M. Axelsson
son av Axel Andersson
född 1848 i Gallesby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Segerhuva.

somma var det de trodde var födda med
segerhuva. De kunde släcka eld, om de gick
i kring, då det brann, s. sen skulle de va'
skyddade från olycka, för åskslag s. allt möj-
ligt. En häring var det i Nydala, hon var
född med segerhuva, s. så blev det eld i
skogen på stället, där hon bodde. Hon läg-
s. var sjuk då, s. hon var så sjuk att de fick
bära henne, men ut skulle hon, s. de så' att
elden stocknade, då hon gick fram.

Göland
Västra
Götaland
Jan. 1931

Måns Carlsson Johansson
3054
Sör. av Sven Andersson
född 1848, Gällmora

Om knallar.

Knallar gick det många förr i bygden o.
sälde. De hade bräckedar o. vävskedar o. risel
o. träskalar. Nu knalle var det, o. han kom
till ett ställe, där de skulle baka. Han bad
om nattvara, o. det fick han, o. han skulle
ligga på golvet. så satte hon på stället där
degen på en stol o. han låg strax intill.
Nu det var låg han väl o. spässlade, så han
kom under, o. degen poite över o. kom i an-
sikte på honom, där han låg o. sot. Och
han app o. ut o. skreks. Mycket har jag
vall med om, men aldrig har jaen sli-
kat mig i ansiktet förr på nåt ställe!

[forts.]

(forts.)

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

Tva knallar i Skåne.

Tva knallar var det som var vere i Skåne,
s. när det gick mot kvällen, skulle de ha
nattavara. Men nu är skäningar näll ogina.
De gick in där, på ett ställe, det var hos en
med s. bad. Nai, vanken hos mai elle min
naibo, sa smän. Da gick knallen fram till
spisen s. sa: 'Hedrig ma det här ga nätan rök
genom denna pipa.' Där gick han. Kamraten
som var med, befante han ga upp på taket o.
lägga sin rock över pipan, s. det gjorde han. Och
det begynte rycka in, sa smän holl på att kva
var, s. han trodde knallen hade förfjort det
för honom. Och han ut efter knallen där på
vägen, s. de hade benäppat haft sa fint lopp
söu den natten, de båge knallarna.

Tva knallar
i Spåne.

Den listige torparen o. prästen.

Det bodde en torpare en gång i världen
 på prästegårn, s. han hade namn om sig
 att vara koick o. slagfärdig. På prästegårn
 var det då en präst, som aldrig fick till-
 räckligt o. torparen kunde knappt fullgöra
 sina skyldigheter, hur han slet. Bl. a.
 skulle han ge prästen 2 kullar ägg i veckan
 o. det var svårt många gånger att få
 äggen att påkna. Men han hittade på sätt.
 Han sa' till sin häring, hon skulle ut o. sät-
 ta sig vid vägen på söndag, när prästen
 skulle till kyrkan. Ett ägg skulle hon ha
 i roren o. en eju, detta under sig. Och
 när söndagen kom, gick hon så, o. pris-

Den listige
torparen o.
prästen.

(forts.)

3054

2021

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

ten kom där förbi, som de hade räknat ut
va' siller du här efter?' fragde prästen.
Ja varper äggerna, som pastorn ska ha', svar-
te hon. Och prästen kände nog piket, så
efter den där behövde de ringa ägg lämna.

Skriv endast på denna sida!

19.

Tie.

Självsättningar fick inte begravas i vigg jord förrän längesen, sen fick de jorda dem innanför ringmuren i ett häme - självsättning avrätt kallte de det - men de fick inte gå genom porten utan fick asa kistan över muren. Här i Hejälms var det nordvästra hörnet.

Det var det som hetade Tie från ett torp Käreståll, han levde före min tid, det är nog nära 100 år sedan. Han mordade sin hustru. De var ute på sjan s. fikkade, s. så bad han häringen göra nåt, men det gjorde hon väl inte. Da drog han henne ur skeppet, men hon tog tag i kanten på skeppet s. skulle försöka ta sig upp, men då hoppade hen av henne fingrarna med en aia - andra sätter med en yca - sa hon gick till botten. Och hon var med kain, så han var dubbelmördare, och att det inte var i lastigt mod han gjorde av med

Skriv endast på denna sida!

(forts.)

Tie.

20

33.

Forts/

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hemne, troo de.

sein han hade gjort det, ryndde han ifrån Hjälms s. kom ända opp till W. Sandjö sn., s. där gick han in på ett ställe s. bad om mattavara s. de visade honom på logen. På morgonen när de kom ut, hängde han död i en bjälke. Till slut begrovs de honom här i Sandlia söder om kyrkan - Sandlia kallte de hemne sein, ja. Hon är borttagen nu. Men aldrig var den annat än spökeri. En bonde var det som kom körandes, s. som han var mitt för, blev hästarna spända ifrån vagnen, s. vagnen rulla-de ner i ett stort dykhål där var.

En gång kom prästen körandes förbi, ja, drängen körde förstens, di sij ka' pastorn o. drängen ticus med en stor ljuskrona spökhuvu i ett litet träd strax intill kila lid.

Forts/

Skriv endast på denna sida!

21

21.

fort.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Och alla männekor var förstais förskrämnda, för de såg spöken där, så fort det var skumt. Till slut var de trängna att flytta honom - han låg i en kista, ja, en kanske hellre skulle saga en lär. De grov ner honom ute i Beaups moose längt ifrån där' väg o. männekokonning, s. där ligger han än i dag. Och när jag var liten pojk, var vi där o. grov, s. där låg han där påklädd i sin väst med massingsknappar.

Skriv endast på denna sida!

22.

Sädes-tjärarna.

Een präst var det här i Kjälms för många
 år sedan, som hetade Unstedt. Han hade fått
 in sitt tionde s. hade det i sin bod. så kväl-
 len efter hade hans tjänare full s. hade vänt
 nästan s. kom sent hem. Som de kom-
 mer där på landsvägen, s. mörkt var det,
 möter de sex kaelor, som båg på en likkista.
 sakta o. tycka gick de. Och tjärarna skrek o.
 sprang vad de orkade därifrån. Men dagen där-
 på när prästen gick ut till sin bad, så sag
 han en fördjupning, s. var den härrörde från
 flickan han anat veta. Det var sex som hade
 gjort sig en likkista s. vänt där o. krukt bort
 spannmälven i. Men tjärarna sa'de hade sett
 spöke.

23

Sädes-tjärarna

23.

Söderås
Norra
Gästgivaregården
Värmland 1931

Mittas Entlefjordshus
3054
Borg. Sven Pettersson
Född 1848 i Gästgivaregården

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

Fattare.

Fattare för här omkring förr, o. de var en riklig landesplåga, s. folk vagade inte utan ge dem, vad de ville, för annars hotade de att förgöra deras djur s. ställa på dem ^{varna} väck o. sant.

När jag nyss var gift, kom det en fattareskona hem till vart o. ville skaffa lycka o. trössel i vart nya hem, s. hon fick som hon ville till slut. Hon hade ett vitt pulvret som var gjort av 'vita ormens ryggaben', s. det låt hon lite i ett papper. o. sen hade hon mig att körta ett hål i tröskelön s. lägga ner det o. sen sätta en plugg i. Det var i lagåin, o det var för att ingen skulle ha på mina djur.

Sen gick hon in i byggningen, s. så bad hon mig om 5 kronor, så skulle hon skaffa härlik o. lycka i huset. Jag gav

Skriv endast på denna sida!

Fattare.

24

(forts.)

Hortsj

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

hemme en, för jag tyckte, det var nog. Sen
gick hon ut i lekret s. stod över spisen o.
läste nötter s. klätte sen på kronan, det var
allt klara kont det onda, som hörde oes. Det
sen gick hon.

Ker min mor var hon också men då
fick hon inget. Du får väck i dina armar,
härst du hämtar vallen sa 'hon da'. Men
nu har hon gas hemme inget ånde, s. väck fick hon
inget.

Skriv endast på denna sida!

25.

26

Kyrkklockan i Barnsjön.

Een av Tejäluseryds kyrkklockor skall ligga i Barnsjön - det ska' va' mellanklockan. Det var nät troll eller näcken, som var så stark, att han rädde på henne s. bar henne ner i sjön. Ingen var det väl som sig' tt, s. inte kunde de begipa, vart hon hade tatt vägen, men så gick de till en klok häring el. en klok gubbe, o. där fick de reda på: att hon låg på sjöbotten. Sen var där nänn tilltagen, som rodde ut på sjön s. frågde efter henne, s. då hörde han, hur näcken svarte honom nerifrån sjöbotten. 'Vad ska' du ha för henne?' frågde bonden. 'Ett par 12-kvarters-ear,' skrek det nerifrån. Sen kom de överens om en dag när de skulle byta. På den utvälte dan kom de med sina ear, s. då stod kyrkklockan på en stor sten en litet ute i sjön, s. näcken stod bredvid. Da' var där en bonde med o.

forts.

han sa' till en annan, som var med: 'det är
 väl ända' bra mycket för e' kyrkeklacka'
 'Äja,' tyckte den andre, 'få vi bare tag i henne,
 så ska han få lagom!' Det som han hade
 sagt det, så rök klocken ner i ejn s. näcken
 med, s. sic har ingen sett röken av henne.

27.

27.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

Fria hästar från trolltyg.

I bland när de var ute o. körde, kunde hästar bli aldeles genonovet, utan att de hade tungt läss, ja, de kunde köra i tonna. Da sa' de, att de hade den onde själva med på lasset. Da skulle de gå' fram o. ta bortlet av hästen o. spotta i det euer gör konstekken med fingrarna.

Fria hästar
från trolltyg

38.

3054

29

Saydd för trolldom mot drjusew.

Innan de bar ut mjölk förr, höll de hemme alltid lite över ellen eller satte en knivsudd i. En som hetade Kapsa, e häring, som bodde innevid här, lä' alltid en myggasalt i.

"Kommer det en droppa av hemme i rinnande vatten, så' kan korna få' skorv på' pälta", sa' hon, "om en inte har sattat i hemme!"

Saydd för
trolldom
mot drjusew.

3054

Spotta på hittagods.

Killade de ell mynt el. något annat
på vägen förr, skulle de spotta på det, in-
nan de tog upp det.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30

Spotta på
hittagods.

30.

Smil

Västra Dr

Njålsberg

1931

3054

Mpp. Knut Johnson
Jönköping

Bor. Sven Andersson

1848 i Njålsberg

Binda näcken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Binda
näcken.

Tönn nä de badade, band de näcken. De
tog en fil euer en kniv o. stäck ner i vattnet,
innan de gick i, s. så sa' de visst mågra ord,
seic skulle inte näcken kunna ta dem. När
de seic gick upp, tog de upp stålet. Här det män
som drunknade, hade näcken tagit honom, sa' de.

Skydd mot illasimmade personer.

När det hade varit en person som på ett
ställe, s. de trodde, han ville skada dem på
något sätt, kastade de eld o. vatten efter
honom, sen han var utgången. Då skulle
det onda som han hade ^{ämnat} agnat åt dem, in-
te ha något makt med dem.

Skydd mot
illasimmade
personer.

Göteborg
Västra
Göteborg
Maj 1931

3054
Maja 65 bruk Möller
Bor. av Fredrik Möller
Född 1848

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33

Skördebruk.

När de hade lyktat a. slåtta ^{maja} på ett fälde,
så tog de alltid de sista stråna s. smodde ihop
s. spottade på den tussun de gjort o. gav sen
ner den s. la' ett par stenar o. c. Den skulle
inte lantsoa ha för att där inte skulle växa ogräs
i det där på.

Skördebruk.

Skaffa jaktlycka.

I Hjelus gamla kyrka stod där förr en gammal Mariebild, s. den står nu på en källare i Wästerås, fast den är lite trasig. När den var i kyrkan, s. kyrkan användes till gudstjänst, var det en som en gång hade tagit sig in i kyrkan, s. sen brott han sig in i sakristian s. tog oblater, s. innan gick han s. sköt med dem på Mariebilden. Det var för att han skulle ha till med jakt.

Nen han fick sitt straff sitt. När han dog, hämtade den led cyklo honom. Och när de bar honom till graven, var kistan så ligg, att det var, om hon varit tomt.

'hängt skål'

När de satt vid växstolen förm, & där kom
män främmande in, skulle han spaka upp
med benet & gånger & ropa för var gång
'hängt skål' /d.v.s. att det skulle bli stort avstånd
i varpen, så att skyttern kom låte igenom/. När
det därför var vinter, o. de hade fällt snö på
träckorna, kunde de slå i tröckeln osäkra de språt-
te upp, så de hände på att slå ihjäl sig.

'hängt skål'

3054

26

Låsa ut själven.

Förn när någon låg för döden, men livet
inte ville lämna honom, brukte de låsa sjä-
len ur honom. De gick ut i förruin s. ropa-
de den spjute vid muren, s. då lämnade sjä-
len honom s: han fick dö.

Låsa ut
själven

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

37

Förvända syn.

Somma var det som kunde förvända syn
på folk. Jag vet bara, att det var en bonde,
här i Hjälms socken, som sålde ett par ocar på
Urigstad marknad. När han kom hem, hade han
bara hälften av vad han hade fått. De hade
förvänt syn på honom, så han trodde att han
hade fått 10-kronor, när det bara var 5-kronor.

Förvända
syn.

Skriv endast på denna sida!

37.

28

KristianTyranni HjälmserydKristian Tyrann i Hjälmseryd.

Hjälmseryd socken var förr hetat Hjähma ryd. Det var så långt tillbaka, som när Kristian Tyrann drog igenom landet, sén han ha de varit i Stockholm o. avrättat adeln. Da gick danskarna över Wydala, s. där låt han ta ut alla munkarna s. dränkte dem i en röjd källa Munkejön. Ja, det var en som försökte rymma ut på sjön, men den tog de också s. slog en på pile genom livet på.

Sén fortsatte de hit till Hjälmseryd. Da var det här en präst, som heterde Sunecon, s. när han varnade danskarna - de var alldeles intill prästegårn da - så tog han till o. springa ut han kunde över prästegårds gården ner till en stor alm o. gömde sig. Men danskarna de varnade ho-

forts.

föts.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39

o sköt ett tjög skott efter honom, men
det var inget som räckte. Sén krydde de sig
inte om att se efter, så han kom med livet
undan. Och den gamla almen hon stog där
fick för bara några tiotal år sén.

40

Danskarna på gnuomtäg i Tejåhusbygd etc

Danskarna har gått genom Tejåhus socken många gånger. En gång när de gick igenom - del var blytak på kyrkan då - så tog de taket o. stöpte kulor av det.

När de var på marsch genom landet -
sag tro det var samma gång - så kom de
en kväll till Ånebo /da/, eller om det var Åsa i
Kronobergs län, s. där tog de nattkoarter i en
skog s. låg sig att sova. Intill där var en
rägröda, s. där hede de mejat räg där in-
nan s. satt den i stuckor, s. krakarna stack
opp, som de brukar göra. När danskarna vak-
nade o. fick se stuckorna på morgonen, s. kra-
karna, som stack upp, trodde de, att det var
björnettspetsar, s. att det var soldater bakom
så de flydde hals över huvud därifrån.

(forts.)

Danskarna
på gnuom-
täg i Tejåhu-
sbygd

i Huseboda(?)

40.

forts.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

41

se de hade för sig att danskarna skulle
vara foga.

När de gick förbi, jag trod det var hängning i djungeln
a kyrka, så sköt de av spiran på tornet,
s. den kyrkan var sen utan spira. Tills långt
fram på 1800-talet.

Sen kom danskarna upp till Jönköping i Jönköping
pa Dunkahallen de kaller o. bestött sten. Men
da var där en fästning i Jönköping, s. därifrån
sköt de med en kanon s. träffade deras
anförare, s. han dog. Och han hetade Dunker,
o. efter honom heter det Dunkahallen.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42

Kungsliden.

Liden nere vid prästegårn kallas för
Kungsliden. Det det shall vara, för att en
kung, jag tror det är Karl XIV Johan, vilade
där med sin svit, när han fot genom lan-
det o åt sin fukost där.

Kungsliden.

Hjälmsjöld, Sm.

3054

E. A. Johansson
1931.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43

Rausa.

Det finns ett rim om alla socknar i Västra
härad, s. det skall en biskop ha författat såge-
de. Jag kommer inte hög hela varia.

Stockare stampa.

Hjälmsbo tampa.

Vrigstads apa.

Nydalas gapa.

Hultsjö rackare.

Hjärrlända stackare.

Ljunga mäasleckare.

Kylletofta tuvaneckare.

Rausa.

43.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

44

Ondstö o. talesätt

De unge ska' man lära
de gamla ska' man åra.

En ska' lära sig o. veta huf, halfta
te likes.

Sätta som en bekader boek.

Ka så drökt si' en kan riva smör ur
elden.

Ondstö o.
Talesätt

44.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Vädeldsmaiken o. a. födelsemaiken.

När frunlinnen var med barn, skulle de akta sig för att få se väddeld. Fick det, s. de tog sig på knoppen fick barnet vädeldsmaiken på knoppen.

Kom de i beröring med något som en rätta, t. ex. på armen, så fick barnet en liten brun härig fläck där, andesles som rältskinn.

vädelds-
märken.

Födelsemär-
ken.

3054

'Dra björk'

När det lyses andra gången för major,
bukas de 'dra björk' hår i soeknens. De knugger
en stor björk kvallen innan, s. drar fram
venne, s. far de då kaffa knugger de opp
hans oehsa. Och del är gammal sed här, s.
jag tro de häller på den lika mycket som
förrut.

'Dra björk'

Låsa bort tandväck: skjuta bort trolleskottet.

Tandväck kunde de låsa bort, s. de finns, som säger de kan det, än. Ett del salte bort det i träd o. enebuskar. De tog o. pekade med en spik eller en pinne i tanden, s. så salte de in den i ett träd. Och det skulle eu akta sig för att hugga ner ett sikt träd, för då fick en all tandväckern på sig.

Var de aya på någon, kunde eu del sätta på honom trolleskottet, s. det kunde eu ja, när eu var ute o. arbetade o. där som hetet för resten. Det sköt de bort med pinnar över dem spikar.

Skjuta bort trolleskottet.

48

Bot för sångvätare.

Om de låg s. pissade i sången på natten o. inte kunde bli fria från det, skulle de gå in i altarringen s. kesta sitt vatten en gång, sen skulle de inte ha ont av det mer. Var det ett funtimmer kunde hon ju gå till en karl, det hjälpte det också. Men en flicka i Västerås, när jag var ung, hon gick i kyrkan s. gjorde sitt dyr. hon blev bra också.

Bot för
sångvätare.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

49

Bot mot stolsteget

När de fick stolsteget förr, täljde de
bort det s. det hade de klöka kärningar
tiri att göra. De salde s. då skulle den sju-
ke fråga: 'Vad täljer du efter?' Ja' täljer
bort dill stolsteget' sa' kärningen då. Och det
skulle upprepas tre gånger, sen skulle de
bla bra. Pinnen som kärningen täljde på, skul-
le hon ha med sig förstess.

Bot mot
Stolsteget

Gästgivars
Västra Värmland
Värmland
Gästgivars
1931

3054

Mit Eff Johansson
Bor w Sven Andersson
Född 1848 i Jämtland

Bot mot skervan.

Skervan fick bain; benen evulnade på dem, s. de blev oskapliga, det var nog för att de lindrade barnen för härt. Såna barn plagade de hålla över en slipsten, så att stenen gned mot det spjuka stället.

Somma gick till en offerkälla o. doppat de dina skallen o. offrade.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

50

Bot mot
skervan.

Kyrkbok.

I min barndom s. ännu längre fram
så tog alltid de bönderna, som åkte häst-
sejts till kyrkan med sig piskar in i
kyrkan. De del var så märkvärdigt, att de
hade häst, så del fick de lov att låta se.

Kyrkkrök.

Julnatten.

Julnatten var det mycket i gõningens. På kvällen, när de satt vid julbordet o. åt, gick bönderna s. tittade i varandras fönster, för då skulle en kunna se, vilka som skulle då äret dräpa, de satt vid bordet som de andra, men de var huvudlös.

På julnatten var också de döde uppe och till kyrkan skulle ingen gå för där hão de då sin julotta. Det var före de dödras.

En var det, jag kan inte säga riktigt var det var, om det inte var i Änebo/da/ socken i Kronobergs län, han var trum- en att gå till kyrkan julnatten o. häm-

Skriv endast på denna sida!

(forts.)

Julnatten.

dödsvassel

de dödes
julotta

klorow.

Pa:

forts.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

53.

ta ett särtaïke. Han gick in s. tog det och
så s. kom ut igen, men som han var
kommen ut, sprang där fram en stor so
s. för enellan benen på honom s. bar
iväg med honom. 'Söte satan låt mig le-
va', skrek han. Och då släppte hon väl ner
honom kan jag tro.

Skriv endast på denna sida!

58.

3054

54

Nyårsgåvor.

Vid nyårs var det vanligt, att de gav varandra nyårsgåvor; kläder, pengar o. stora pannekakor/postkakor/ bakte de o. gav varandra. Och de gåvorna skulle t. o. m. anses för lite former än julklapparna.

Nyårsgåvor.

3054

Benaraskesöndag.

Söndagen efter treffondsdagen, eller om det
var efter Knud, kallte de för Benaraskesöndag.
Då skov de att bema på all jultidens rätten.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

55

Benaraskesöndag.

55.

3054

56

Påskveckans seder.

Påskveckan började på palmesöndagen. Sedan kom
svarta måndag, vita tisdag, dymmele onsdag,
skara torsdag, långa fredag & fiske lördag.

På dymmele onsdag för häxorna iväg
till Bläckulla, s. då var de ute o. sköt efter
dem, s. del var ett färligt skjutande överallt. Över
lagårdsdörrarna tog de ett kol o. gjorde kors med
spjället skulle va' stängt, s. över skorstenarna
var det somma som bar upp store lagård-
dörrerna.

Häxorna satt s. red på en signekvast
när de skulle till sina stämningar de hade.
E' var det, hon hade aldrig varit med förr,
så' det var första gången för henne. När
de skulle iväg satte de sig på kvasten o. sa'

Skriv endast på denna sida!

(forts.)

Påskveckans
Seder.

Dymmel.
onsdag.

56.

/forts/

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

57

'uppat s. utåt o. över alla skogstoppar, o.
sou bar det iväg, men den här var inte så er-
faren, så hon sa: 'Uppat o. sejåt s. över
alla skogstoppar', o. det bar av upp o. mer då
i skorstenen hela natten, s. på morgonen
läg hon där så gott som livlös.

På skärtorsdaysmorgonen skulle de ta
sin Kåna s. slä lite grädde i s. gå ner till
en bæk, s. då skulle de va' nakna s. skrika.
Pooh, pooh, pooh, så långt som detta ropet
hörtes åt sänket mitt. Och det var kåringen
förstätt, som skulle görat s. det innan sola
hade gått upp. Och jay har ej åls sett en kåring
sta naken nere vid Håstabäcken s. skrika.

Dånga fredag gick en kua till kyrkan;
da gick man ingen annanstans, det ansågs
överstående att göra det.

Piske lördag kallte de det, för da gick

Skärtorsdag

långfredag

piske lördag

57

(forts.)

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

58

p. (nr. 2.)

de o. piskade varandra med björkeris,
s. där de blev sist ur sång fick de bjuda
de som kom o. piskade dem på kaffe.

På kvällen eldade de påkeldar, o. det gör
de ån, s. det var en eld på var kulle näs-
tan, s. så sköt de, för de kom påskaka-
ringarna tillbaka.

Fröland
H. W. Gustaf
Fr. Gustav
Fr. Halmstad
Söd 1931

Agst. Ericsson
Bar. av Fr. Andersson
född 1848

Skriv endast på denna sida!

58.

Från
Västervik
Hjälmseryds socken

3054 Erib A. Johansson

1931.

För. Åren vid härom
född 1848 i Hjälmseryd

Midsommarsvallen.

Red midsommar, hade vattnet sin största kraft. Da° tog de alltid in en kruka midsommarnatten s. hade stående sin hele året framit. Och det vattnet använde de sen, när de gjorde jäst, lite var gång.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

59

Midsommars vallen.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

50

60.

Folktrö om svalorna.

På hösten när svalorna försvarade, så
stod de, att de flög ner på sjöbottnen o.
satt där under vintern s. de höll varandra
i stjärten med näbben.

Folktrö om
svalorna

60.

3054

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

61

Hönnungs dagg-

Somma nästan föll det hönnungs dagg
då var lövena på tråna s. graset sota.

Hönnungs dagg-

Skriv endast på denna sida!

61.